

Wieliszew

Nadnarwiańska przygoda

7/M/19

Na mapie Wieliszewa zaznaczono różne miejsca stanowiące punkty kontrolne (PK).
Potwierdzenie przebycia trasy dokonuje się poprzez udzielenie odpowiedzi na pytania zadane do poszczególnych PK.
Odpowiedzi należy dostarczyć do organizatora.

Długość: 2,5 km
Liczba PK: 16

Najstarsze wzmianki dotyczące Wieliszewa znaleźć można w dokumencie Codex diplomaticus Poloniae z 10 lutego 1254 r. opisującym własność klasztoru w Czerwińsku. 20 lipca 1387 r. biskup płocki Scibor z Radzymina w akcie fundacyjnym nakazał wzniesienie w Wieliszewie kościoła w dobrach klasztoru Kanoników Regularnych z Czerwińska nad Wisłą. Tekst dokumentu zachował się w kopiańskim czterwińskim pochodzącym z początku XVI w. Kolejne drewniane świątynie trawiły pożary. Wzniesiony w 1728 r., drewniany kościółek spłonął (wraz z całym wyposażeniem i archiwum dokumentującym prawie 600-letnią historię parafii) w czasie działań wojennych w 1944 r. Na jego miejscu, w latach 1950–1962 wybudowano według projektu architekta Zenona (lub Wiesława) Kononowicza nowy, murowany, bryłą i stylistyką nawiązujący do budowli romańskich. Jedynymi zabytkowymi elementami są dwa nieczynne już spiżowe dzwony. Legenda głosi, że dzwony zdjęte z kościelnej wieży podczas I wojny światowej w celu przetopienia na "armaty" odnalazły się po wojnie w Austrii i powróciły do Wieliszewa.

O dawnej świetności tych terenów świadczą także starania biskupa Andrzeja Stanisława Kostki Załuskiego, który w 1745 r. zabiegał - nieskutecznie - o uzyskanie przywileju lokalizacyjnego miasta dla wsi Wieliszew. W kolejnych wiekach Wieliszew wraz z Jabłonką znalazł się w dobrach Poniatowskich. Ostatnimi właścicielami wsi byli Tomasz Kamieński herbu Ślepowron i jego żona Maria Gautier, którzy pozostawili po sobie zabudowania folwarczne oraz zabytkową, klasycystyczną kaplicę cmentarną z 1834 r. z widniejącą na frontonie piękna, wymowną dedykacją - „Zona Mężowi”.

W 1939 r. rejon ten był bardzo ważny z wojskowego punktu widzenia, tu bowiem miano bronić stolicy przed atakiem wojsk niemieckich nacierających od północy. Obrona północnych rubieży Warszawy we wrześniu przebiegała na linii rzeki Narwi. Przeprawę w Dębem broniła 5 Dywizja Piechoty pod dowództwem gen. bryg. Juliusza Żulaufa. Do bezpośredniego starcia doszło właśnie pod Dębem, gdzie Niemcy pokonali opór Polaków i szybko posuwali się naprzód. Po południu, 13 września zajęli odcinek Wieliszew-Poniatów-Skrzeszew. W obronie Poniatowa poległ dowódca 2 baterii 8 pułku artylerii lekkiej ppor. Wiktor Dziarski. Na tej linii Niemcy zatrzymali się. Polacy nie próżnowali. Około południa ruszyło kontrnatarcie z rejonu Łajska w kierunku Wieliszewa. Chwilowo nawet żołnierze polscy odnosili zwycięstwo, ale szybko zatrzymał ich ogień artylerii niemieckiej. Wieczorem ruszyły kolejne oddziały, które stacjonowały w lasach w rejonie Łajska, Jabłonnego i Legionowa. Mimo odwagi nacierających, nie udało się pokonać przeciwnika. Polegli żołnierze polscy pochowani zostali na cmentarzu parafialnym w Wieliszewie. Spoczywają tam zwłoki 300 żołnierzy, którzy ponieśli śmierć broniąc przeprawę pod Dębem.

W latach 1975–1998 miejscowość administracyjnie należała do województwa warszawskiego. Wg administracji kościelnej Wieliszew należy obecnie do Diecezji Warszawsko-Praskiej. Dawniej należał do diecezji płockiej (XI w.), a od 1788 r. do Archidiecezji Warszawskiej.

Legenda

- pomnik
- † krzyż
- † figura religijna
- pomnik przyrody
- × inny obiekt

Opracowanie trasy:
Barbara Szmyt & Dariusz Walczyna
Kreślenie mapy: Barbara Szmyt

Aktualność: maj 2019 r.
Wersja: 1.1.

Turystyczno-Rekreacyjna Impreza na Orientację (7/M/19)

PK 1	<i>Pomnik Bohaterom poległym w obronie Ojczyzny we wrześniu 1939 r. na Przyczółku Radzymińsko-Wieliszewskim w walkach z hitlerowskim najeźdźcą.</i>
	Prochy ilu żołnierzy Wojska Polskiego spoczywają w tym miejscu?
PK 2	<i>Cmentarz wojenny żołnierzy WP z 1939 r. w Wieliszewie. Kwatera żołnierzy WP 8 dywizji piechoty poległych w dn. 8-13 września 1939 r.</i>
	Ilu było nieznanymi żołnierzy?
PK 3	<i>Klasycystyczna kaplica cmentarna w Wieliszewie z 1834 r. z dedykacją: "Żona Mężowi". Kaplicę ufundowała Maria Gautier, żona ówczesnego właściciela wsi i majątku wieliszewskiego.</i>
	Ile półokrągłych okienek znajduje się w obrębie kaplicy przy podłożu?
PK 4	<i>Krzyż przydrożny przy ul. Niepodległości.</i>
	Z którego roku jest krzyż?
PK 5	<i>Pomnik przyrody - jesion.</i>
	Ile drzew znajduje się w promieniu 15 m od pomnika przyrody?
PK 6	<i>Kościół parafii pw. Przemienienia Pańskiego i wieża widokowa - dzwonnica w Wieliszewie. Na wieżę wejście bezpłatne.</i>
	Krzyż misyjny. Która rocznica (jubileusz) jest wymieniona na krzyżu?
PK 7	<i>Pomnik Papieża Jana Pawła II przy kościele parafialnym.</i>
	Ile śrub mocuje pomnik do postumentu?
PK 8	<i>Kapliczka przydrożna. Figura Matki Boskiej.</i>
	Na czym stoi Matka Boska?
PK 9	<i>Krzyż przydrożny u zbiegu ul. Kościelnej i al. Solidarności.</i>
	Który rok wymieniony jest na krzyżu?
PK 10	<i>Stocznia Szlaga - wystawa fotografii ze Stoczni Gdańskiej autorstwa Michała Szlaga na słupie ogrodzenia pomysłodawcy i właściciela Dariusza Żukowskiego.</i>
	Na ilu zdjęciach widoczne są dźwigi portowe?
PK 11	<i>Krzyż przydrożny przy głównej ulicy Wieliszewa.</i>
	Jakie narzędzia widnieją na krzyżu?
PK 12	<i>Skrzyżowanie ulic i szlaków rowerowych gminy Wieliszew.</i>
	Ile jest metrów do wieży widokowej?
PK 13	<i>Budynek użytku publicznego. Laboratorium glebowe.</i>
	Analiza ziemi ogrodniczej. W jakich godzinach jest czynna?
PK 14	<i>Siedziba Urzędu Gminy. Sala koncertowa im. Krzysztofa Klenczona. Gminny punkt elektroodpadów gminy Wieliszew.</i>
	Jaki kolor mają otwory wrzutowe na zużyte tonery?
PK 15	<i>Park Niepodległości. Tablica informacyjna.</i>
	Co będzie kompozycyjnie stanowiło centrum placu?
PK 16	<i>Plac Niepodległości. Pomnik Ojców Niepodległości 1918-2018; odlew z brązu posadowiony na betonowym postumencie z okładziną z szarego granitu ze Strzelina.</i>
	Ile jest tabliczek fundatorów pomnika? (na postumencie)

Odpowiedzi należy przestać na e-mail: poczta@trino.pttk.pl lub za pomocą formularza.

Przesłanie odpowiedzi oznacza zgodę na umieszczenie na liście osób, które przebyły trasę TRInO.